

RUOTUSOTILAISTA

Ruotujakolaitos

Ruotujakolaitos on Ruotsin valtakunnassa pysyvän ammattiarmeijan palkkausjärjestelmäksi perustettu järjestelmä, joka luotiin 1680-luvulla. Se oli ikään kuin luontaistaloudessa toimiva järjestelmä, jossa ruotuun kuuluvat talot maksoivat itse sotilaan ylläpidon. Tällaista sotaväen ylläpitojärjestelmää ei ollut muualla Euroopassa. Ruotujakolaitoksessa perheet kiinnitettiin taloihin (samoin kuin torpparilaitoksessa) antamalla niille viljelmä, jonka vastineeksi odotettiin pääasiassa tiettyjä työsuorituksia huomioiden kuitenkin viranomaisten määräykset.

Turun ja Porin läänin ratsuväki muodostettiin ruotujakojärjestelmän pohjalle v.1684-85. Tällöin määrätyt ratsutilat pysyivät asemissaan ruotujakolaitoksen lakkauttamiseen saakka. V.1791 tehdyssä ratsuväen organisaatiomuutoksessa puolet henkirakuunarykmenteistä muutettiin kevyeksi jalkaväeksi ja toinen puoli jääkarijoukoiksi 50 vuoden ajaksi. Rakuunat palvelivat tästä alkaen jalkaisin. Jalkautetuista rakuunoista muodostettiin Turun ja Porin rykmentteihin erillisiä pataljoonia, , joita kutsuttiin vuodesta 1805 alkaen ratsutilapataljooniksi.

Satakunnan ja Varsinais-Suomen jalkaväen järjestely suoritettiin vuosina 1695-1700. Ruotujako pysyi sellaisenaan koko Ruotsin vallan ajan. Turun rykmentin valtaosa oli Varsinais-Suomen pitäjissä.

1740-luvun alussa luotiin varamiesjärjestelmä, joka tarkoitti sitä, että ruodut palkkasivat miehen, joka sitoutui astumaan tarvittaessa varsinaisen ruotusotilaan sijaan. Vaikka talonpojat olivat jo aiemminkin pitäneet varamiehiä, järjestelmä virallistettiin vuosien 1740-41 valtiopäivillä. Pommerin sodan aikana armeija joutui käyttämään paljon varamiehiä tappioiden korvaamiseen.

Kun talvella 1772-73 oli selvä sodanuhka, Kustaa III kehotti tällöin jokaista ruotua ja ratsutilaa hankkimaan itselleen varamiehen. Hanke kariutui ja vuona 1776

annettiin uusi ohje: kahden ratsutilan tai ruodun oli pestattava tästä lähtien yksi vähintään 16 ja enintään 30-vuotias varamies. Varamiehistä muodostettiin erillisiä pataljoonia vakinaisten rykmenttien yhteyteen. Vuonna 1781 varamieslaitos saatiin täydelliseksi ja varamiesyksiköt saivat oman päällystön – jokainen yksikkö sai kahdeksan nuorempaa upseeria ja kahdeksan aliupseeria.

Vuonna 1808, kun Aleksanteri I oli ilmoittanut Suomen yhdistämisestä Venäjään, Suomessa ollut venäläisen sotaväen komentaja kreivi F.W.Buxhoevden antoi 31.3.1808 keisarin nimissä Suomen sotalaitoksen tulevaa järjestelyä koskevan julistuksen, jossa luvattiin, ettei Suomessa suoritettaisi venäläisen mallin mukaisia väenottoja ja että ruotujakolaitos pidettäisiin ennallaan. Keisari antoi seuraavana vuonna myös myönteisen vastauksen suomalaisten pyyntöön armeijan päällystön ja miehistön perheiden puolesta, että ne saisivat pitää virkatalonsa, torppansa ja palkkansa entisellään sodan loppuun saakka. Myöhemmin Porvoon valtiopäivillä tehtiin esitys Suomen kansallisen sotalaitoksen pitämiseksi organisaatioltaan ennallaan mutta hajotettuna. Muutamat pappissäädyn edustajat olivat huolissaan miehistön asemasta ja ehdottivat miehistölle palkkaa ja torpparietua vielä ainakin kolmeksi neljäksi vuodeksi, jotta miehet ehtisivät hankkimaan uuden ammatin.

Keisari antoi 27.3.1810 manifestin, jossa sotaväki käskettiin pitää hajalla ja miehistölle maksettavaksi eläkettä Ruotsin vallan ajan määräysten mukaisesti. Eläkkeitä oli järjestettävä myös sodan aikana kuolleitten aliupseerien ja miesten leskille ja lapsille. Upseereille ja aliupseereille taattiin kaikki heidän entiset etunsa, mutta miehistö menetti oikeutensa palkkoihinsa ja torppiinsa ja sen oli jätettävä torppansa ruotujen hallintaan kevään 1810 aikana. Miehistön ja heidän perheidensä elämään päätös oli vaikutuksiltaan vakava. Talollisille muutos aiheutti sotalaitosrasituksen muuttumisen vakanssimaksuksi.

Näin ruotujakolaitos Suomessa käytännössä lopetettiin v.1810.

Ruotusotilaiden sosiaalinen asema

Suurin osa ruotusotilaista seurasi isänsä jälkiä. Sotilaan pojasta tuli sotilas, vaikkakaan ei useinkaan saman ruodun sotilasta.

Ruotsin vallan loppuajanruotumiehet raivasivat ja rakensivat torppansa osittain ja jopa suureksi osaksi itse ja entisillä ruotumiehillä oli elinaikaisia nautinto-oikeuksia viljelyksiinsä. Oikeus koski myös leskiä, joten ruotusotilasvanhemmilla oli yleensä turvattu toimeentulo elämänsä loppuun eikä pojalla ollut tästä asiasta huolta. Näin ollen sotilaiden pojillakaan ei ollut yleensä etua jatkaa isänsä ruodussa, varsinkaan kun heillä ei ollut mitään oikeuksia isiensä viljelyksiin näiden kuoltua.

Eräinä syinä sotilaan ammatin periytymiseen on saattanut olla ruotusotilaan melko hyvä taloudellinen asema, totumus sotilaan elämään isänsä vaikutuspiirissä ja komppanioiden päälliköiden halu ottaa sotilaan poikia muita helpommin palvelukseensa. Taloudelliset edut vetivät puoleensa myös talojen väistyviä perillisiä. Kolmanneksi eniten ruotusotilaina oli renkien jälkeläisiä.

Sosiaalisen taustan vaikutus näkyy ammatinvalinnassa myös ruotusotilailta, jotka tulivat armeijaan suoraan kotoaan; joka toisen isä oli talollinen ja joka neljän isä oli ruotusotilas. Talolliset pystyivät pitämään ruotusotilaiksi ryhtyvät poikansa myös useimmin kotona. Ruotusotilaiden osuus voi olla korostunut ammatin seurattessa isältä pojalle.

Ruotusotilaiksi ryhtyneet talojen pojat naivat omasta säädystään, vaikka he joutuivat suhteellisen usein tyytymään myös ruotusotilaiden tyttäriin. Koska ruotusotilaiden pojat saivat vaimoikseen yhtä usein talollisten tyttäriä kuin talollisten pojat, avioliittoa harkittaessa on ilmeisesti ollut ratkaisevaa tulevan puolison oma ammatti eikä tämän sosiaalinen tausta. Avioliiton solmiminen ja ammattiin ryhtyminen liittyivät kiinteästi toisiinsa sekä ajallisesti että sosiaalisesti.

Tavallisesti sotaväkeen tultiin 22 vuotiaana. Rakuunoiden ja jalkaväen sotamiesten osalta määrätty 18 vuoden alin ikä oli ehdoton, mutta varamiehinä oli aluksi 12-17 vuoden ikäisiä poikia. Alle 16-vuotiaiden ottaminen varamieheksi kiellettiin 1776. Miehistö tuli armeijaan valtaosin 18-30-vuotiaana, vain 5,5% miehistä aloitti uransa tätä vanhempana.

Sääntönä oli, että miehistöön sai ottaa vain ruumiinrakenteeltaan hyviä ja voimakkaita vähintään 18 vuotta täyttäneitä miehiä. Yli 36-vuotiaita ei saanut hyväksyä, sillä vanhemmat miehet eivät enää olisi saavuttaneet riittäviä taitoja harjoituksissa.

Ruotusotilaita Grundstenin suvussa

Myös Grundstenin suvussa sotilaan ammatti on periytynyt isältä pojalle, kuten edellä tyypillisenä tapauksena jo mainittiin. Edellisessä vuosijulkaisussa tuli myös jo kerrottua, että Grundstenin suvun tunnetut kantavanhemmat Mikko Jaakonpoika (Michel Jacobsson) ja Maria Matintytär (Maria Mattsdr.). Maria oli kotoisin Mynämäen Kälälästä, *19.06.1680. Heille syntyi poika Mikko syyskuussa 1721, joka myöhemmin muutti Lepistön Huolin talon sotilaaksi. Mikko avioitui 27.01.1745 Valpuri Matintyttären kanssa ja heille syntyi viisi lasta, joista vanhin oli, myös sotamies, Antti Mikonpoika (Anders Michelsson) Grundsten *16.10.1745. Antti palveli sotamiehenä ruodussa n:o 76. Antti Grundsten oli myös kunnostautunut kotipitäjässään ottamalla kiinni pitäjällä liikkuneet varkaat ja saattanut heidät edesvastuuseen. Varkaat saivat rangaistuksensa ja Antille maksettiin palkkioksi tynnyrillinen jyvää. Näin kertoo Mynämäen pitäjänkokouksen pöytäkirja vuodelta 1780.

Ruotusotilaiden yleisestä taustasta kertovan tekstin lähteenä on käytetty Jari Niemelän teosta 'Tuntematon ruotusotilas', SHS Helsinki, 1990. ISBN951-8915-37-3.

GRUNDSTENIN SUKUA

Tässä kappaleessa kerron Grundstenin suvun eri haaroista siinä laajuudessa, kun on selvitetty Jaakko Antinpoika Grundstenin jälkeläisiä. Todellisuudessa suku on paljon laajempi. Esityksen tueksi olen laatinut seuraavalla sivulla esitetyn kaavion vanhimmissa esipolvista –täydellisen kaavion esittäminen tämänlaatuisessa julkaisussa on valitettavasti mahdotonta. Täydentäviä tietoja tullaan vähitellen julkaisemaan kaavion muodossa yhdistyksemme Internet-sivuilla (ks. osoite kansilehdellä). Toivon tämän artikkelin auttavan sinua hahmottamaan oman oksasi sijaintia sukupuussamme.

Tutkimustyö on rajattu tällä hetkellä **Jacob Andersson** (Jaakko Antinpoika) **Grundstenin** *06.07.1768 jälkeläisten etsimiseen. Vuonna 1796 solmiessaan avioliiton Jacob on ollut mahdollisesti Mynämäen Nakkilan Kelkan renkinä, jossa tapasi tulevan puolisosensa **Maria Johansdotterin** (Marja Yrjöntyttä). Vv 1799-1804 hän on ollut perheineen Mynämäen Rahkolan Juholan tilalla, josta muuttanut Mynämäen Juvan (Lemmin) Walaskallion Ridanmäen torppariksi, jossa he elivät kuolemaansa asti. Heille syntyi seitsemän lasta, joista Maria oli vanhin. Seuraavassa esittelen erikseen kunkin lapsen, joilla on jälkeläisiä ja viitteet heidän nykyisiin jälkeläisiinsä. Sukunimien joukosta löydät varmaan tuttuja nimiä.

Maria Jacobsdr. *26.07.1799 avioitui v.1828 Gustaf Mattsonin (Kustaa Matinpojan) kanssa. Heille syntyi kahdeksan lasta, joista kahden lapsen jälkeläisistä löytyy nykyiset Rostedtin ja Palmun elossa olevat sukuhaarat.

Jacob Jacobson Grundsten *27.04.1806 avioitui v.1831 Maria Ståhlbergin kanssa ja heillä oli kaikkiaan 5 lasta ja näillä selvitettyjä jälkeläisiä kuudessa seuraavassa polvessa 458. Elossa olevista jälkeläisistä löytyy mm. seuraavia sukunimiä: Kulmala, Nurmi, Heininen, Virtanen, Siniranta, Salminen, Hilden, Hilekallio, Palonen, Kauppila, Valakallio, Kaski, Stenberg, Valtonen, Laihonon, Martelius, Hakanen, Lindfors, Wahlman, Turunen, Mikola, Halminen, Rusi, Aavikko, Seirala, Heersalo, Kuusela, Suominen, Aaltonen ja Kivilä.

Michel Vuorenpää *01.09.1808 avioitui v.1830 Sophia Matintyttären (Kivikylän Mannin talosta) kanssa. Heillä oli 9 lasta ja näillä selvitettyjä jälkeläisiä viidessä polvessa 325, joiden joukosta on löydettävissä mm. sukunimiä: Pietilä, Kantee, Paavola, Laine, Paija, Rantanen, Elo, Sipilä, Lehtonen, Juhajoki, Virtanen, Pilpola, Ruuti, Raisto, Akkanen, Tuittu, Suovanen, Hiippavuori, Nordström, Isaksson, Rautiainen,

Saarinen, Nurminen, Rintala, Heinonen, Varjonon, Jokinen, Rinne, Kaitila, Heikola, Haijanen, Sonkki, Raitio, Harikkala, Mäki-Kalli, Kilakallunen, Arola, Rantatalo, Lindström, Koskinen, Vastamäki, Oksanen, Hakula, Eeva, Mattila ja Myllymäki.

Kolmanneksi nuorin lapsi **Gustaf Grundsten** *25.03.1811 avioitui kaikkiaan kolme kertaa ja jokaisessa avioliitossa syntyi lapsia – yhteensä 15 lasta ja kaikkiaan 843 lasten jälkeläistä.

Ensimmäisen avioliiton Gustaf solmi v.1835 Caisa Jacobsdotterin (Kaisa Jaakontytär) kanssa. Tästä avioliitosta on jälkeläisiä mm. sukunimillä: Kahlos, Vesioja, Ekström, Kankare, Hakula, Järvinen, Tuomi, Pikanen, Lehto, Saarinen, Aula, Lukkarila, Huttunen, Järvinen, Ellä, Liimatainen, Vainio, Heikkilä, Jalo, Laiho, Varjonon, Laaksonen, Kylänpää, Nummila, Salminen, Lainio, Aalto, Valtonen, Laihonon, Helenius, Halminen, Martelius, Hakanen, Lindfors, Wahlman, Turunen, Mikola, Halminen, Rusi, Oiva, Heikkilä, Knaapila, Ruohonen, Sainio, Saari ja Aaltonen.

Toisen avioliittonsa Gustaf solmi v.1848 Maria Michelsdotterin kanssa ja tästä avioliitosta olevilla jälkeläisillä on sukuniminään mm. seuraavia: Huolila, Laaksonen ja Varjonon.

Kolmas Gustafin puoliso oli Maria Justina Samuelintytär ja heidän avioliittonsa solmittiin v.1869. Tähän sukuhaaraan kuuluvilla on sukuniminään mm: Varjo, Rekola, Pihlava, Elomaa, Tarvainen, Määttä, Isotalo ja Aso.

Muilla Jaacob Andersson Grundstenin ja hänen puolisonsa Maria Johansdotterin lapsilla ei ollut jälkeläisiä. Yhteensä jälkeläisiä on löydetty tähän mennessä kahdeksassa sukupolvessa 1604 ja heidän puolisoitaan 794. Tutkimusta jatketaan edelleen.

Salossa, 21. Syyskuuta 2000

Mikko Laihonon

